

УДК 340.1:316.324.8

ПАНОВА І.В., кандидат юридичних наук, доцент,
кафедра загальноправових дисциплін
факультету права та масових комунікацій ХНУВС

ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

***Анотація.** Про систему понять і уявлень, які властиві сучасному періодові розвитку науки інформаційного права.*

***Ключові слова:** предмет, система, галузь, інформаційне право.*

***Аннотация.** О системе понятий и представлений, которые свойственны современному периоду развития науки информационного права.*

***Ключевые слова:** предмет, система, отрасль, информационное право.*

***Summary.** About the system of concepts and ideas that are inherent to the contemporary period of information law science.*

***Keywords:** object, system, industry, information law.*

Постановка проблеми. Тривалі дискусії щодо нинішнього стану розвитку науки інформаційного права України обумовлюють об’єктивну необхідність розробки науково-обґрунтованих засад розвитку сучасного інформаційного суспільства. Про це свідчить низка статей та виступів науковців, представників правозастосовних органів на наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, “круглих столах” тощо. Недостатня обґрунтованість позицій дослідників щодо місця інформаційного права в системі права України викликає у багатьох вчених сумніви щодо існування останнього як галузі права [1, с. 328-329]. Проте сьогоdnішній етап розвитку інформаційного суспільства не можливо забезпечити в рамках адміністративного, або цивільного права з огляду на підвищення рівня життя, починаючи від дозвілля, побуту, глобального інформаційного обміну, електронної торгівлі, модернізації виробничих процесів й управління малими, середніми підприємствами та глобальними корпораціями та закінчуючи створенням дедалі новіших інформаційно-програмних та апаратних засобів, без яких вже важко уявити подальше існування та розвиток людства. Таким чином, існування інформаційного права України потребує вирішення питання загальнотеоретичних основ інформаційного права з двох визначальних позицій. Перша пов’язана з місцем і роллю інформаційного права у вітчизняній системі права, друга позиція характеризується змістом основних завдань, що покладаються на цю галузь права як на одну із визначальних правових підвалин розвитку інформаційного суспільства.

Інформаційне право можна віднести до молодих та, як засвідчують теорія і практика, складних галузей системи права України. Тож усвідомлюється суспільна потреба в необхідності подальшого системного теоретичного розвитку і вдосконалення цієї галузі права та законодавства. Адже, право – це соціальне явище, надбання духовної культури людства, тому право не може бути позбавлене творчої основи, за допомогою якої розбудовуються нові соціально-економічні відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан інформаційного суспільства сьогодні потребує від правової системи динамічного розвитку, вироблення відповідних доктринальних положень і комплексної організації правового забезпечення інформаційної сфери. Сьогодні цим важливим проблемам, від вирішення яких залежить

подальше удосконалення галузі інформаційного права, а відтак й інформаційного законодавства і практики його застосування, присвячено чимало наукових праць, що розкривають змістовні питання правового регулювання інформаційних відносин (І.В. Арістова, О.А. Баранов, К.І. Беляков, І.Л. Бачило, В.М. Брижко, В.Д. Гавловський, М.В. Гуцалюк, Р.А. Калюжний, В.А. Копилов, Б.А. Кормич, О.В. Кохановська, А.І. Марущак, О.Г. Марценюк, А.М. Новицький, В.Г. Хахановський, М.Я. Швець, Ю.С. Шемшученко та ін.). Проте багато правових аспектів цієї проблеми залишаються вивченими не в повною мірою, крім того, зумовлює появу нових інститутів та норм в системі інформаційного права впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у: державне управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, бізнес; розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція до світової інфраструктури; захист персональних даних; забезпечення відкритості інформації про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі як інститутів громадянського суспільства, так і громадян у процесах підготовки і проведення експертизи проектів актів законодавства, здійснення контролю за результативністю і ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; удосконалення інформаційного законодавства; забезпечення інформаційної безпеки України.

Метою статті є дослідження сукупності філософських, загальнотеоретичних основ науки інформаційного права, а завданням – сформулювати систему понять і уявлень, які властиві сучасному періодові розвитку науки інформаційного права. Її новизна полягає в тому, що вперше надано авторський погляд на проблеми визначення теоретико-правової сутності інформаційного права та означено тенденції та перспективи розвитку його складових.

Виклад основного матеріалу. Становлення і розвиток науки інформаційного права в цілому, а також її окремих складових доцільно розглядати як “виникнення і рух правових ідей та поглядів у межах розвитку філософії права, як історія правових учень” [2; 3]. Для загальнотеоретичного дослідження питання про науку інформаційного права важливим є пошук не тільки змін у соціальних умовах того чи іншого етапу розвитку юридичної науки, а й у першу чергу змін у сфері юридичних поглядів, уявлень та мислення, в тому числі щодо проблем розвитку інформаційного суспільства.

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства: діяльність всесвітньо відомої школи кібернетики; розроблення на початку 90-х років минулого століття концепції та програми інформатизації; створення різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій і загальнодержавних електронних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення [4].

Велику роль у формуванні методології наукового напрямку “інформаційне право” відіграли як гуманітарні (філософія, філософія права, соціологія, когнітологія, праксеологія тощо), так і природознавчі науки, особливо технічна та біологічна інформатика тощо, на межі яких формуються нові наукові дисципліни і через які адаптуються їхні методології до конкретної сфери суспільних відносин щодо інформаційного ресурсу [5, с. 111].

В основі інформаційного права лежить право людини на інформацію. Так, ст. 34 Конституції України закріплює право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [6]. Це право кореспондує відповідний обов'язок держави, який закріплений у ст. 7 Закону України “Про інформацію”: Держава гарантує всім суб'єктам інформаційних

відносин рівні права і можливості доступу до інформації. Ніхто не може обмежувати права особи у виборі форм і джерел одержання інформації, за винятком випадків, передбачених законом [7]. Ця норма публічного права знайшла свій розвиток у багатьох нормативних актах: у Цивільному кодексі України [8], зокрема, ст. 302, а також у ст. 117, яка називає інформацію об'єктом цивільних прав. У Законі України “Про доступ до публічної інформації” [9] стосовно забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації, зокрема, закріплюється: обов'язок розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію; можливість здійснення парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації; настання юридичної відповідальності за порушення законодавства про доступ до публічної інформації. У Законі України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки” [10] щодо захисту інформаційних прав громадян, насамперед доступності інформації, захисту інформації про особу, забезпечення інформаційної безпеки тощо. Зазначене положення взаємопов'язане зі ст. 17 Конституції України, де забезпечення інформаційної безпеки названо однією з найважливіших функцій держави та справою всього Українського народу.

Визначене у ст. 5 Закону України “Про інформацію” право кожного на інформацію, деталізується у положення багатьох нормативних актів. Наприклад, положення, що інформація про вплив товару на життя та здоров'я людини не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом, конкретизується не тільки у нормах Цивільного кодексу України (ст. 700. Надання покупцеві інформації про товар), а й Законі України “Про захист прав споживачів” [11] який закріплює, що споживач має право на одержання необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію, що забезпечує можливість її свідомого і компетентного вибору. З метою реалізації права громадян на інформацію про безпеку та якість харчових продуктів Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” [12] встановлює вимоги до етикетування харчових продуктів. Зокрема, визначає обов'язок осіб, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, забезпечувати наявність достатньої та надійної інформації щодо поживної цінності, складу, належних умов зберігання, застережень та приготування харчових продуктів. Як бачимо, поєднання норм публічного і приватного права як прояв єдності права і його поділу на галузі, що особливо яскраво простежується в інформаційному праві, і є необхідністю його існування.

З нормативного погляду інформаційне право – це система правових норм, що регулюють суспільні відносини на основі спільного предмета правового регулювання, яким є відносини, що формуються в ході забезпечення реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб в інформаційній сфері. Основними елементами інформаційної сфери є: інформація, в тому числі інформаційні ресурси (документи, банки і бази даних, архіви, бібліотеки, музейні фонди тощо) та інформаційна інфраструктура (організаційні структури, що забезпечують збір, обробку, зберігання, розповсюдження, пошук і передачу інформації, в тому числі забезпечують інформаційну безпеку; інформаційно-телекомунікаційні структури; інформаційні, комп'ютерні і телекомунікаційні технології; системи засобів масової інформації) [13, с. 86].

Інформаційне право, як комплексна галузь права, об'єднує норми ряду галузей права, кожна з яких містить як норми, що регулюють відносини щодо охорони і використання конкретного інформаційного ресурсу (скажімо архівів), так і норми права,

спрямовані на використання інформації, інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури в цілому.

Інформаційне право, включаючи норми інших галузей права, взаємопов'язане з іншими галузями права і може реалізовуватися тільки у взаємодії з ними. Так, порядок формування Національного архівного фонду, є предметом правового регулювання як інформаційного, так і адміністративного права. Питання реалізації права власності на документи Національного архівного фонду входять як у сферу інформаційного, так і господарського та цивільного права. Правове регулювання інституту власності на інформацію займає однаково вагоме місце як у системі цивільного права, так і інформаційного. Теж саме можна сказати і про державне управління й регулювання у сфері телекомунікацій та укладення договору між оператором, провайдером телекомунікацій і споживачем телекомунікаційних послуг. Відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері міститься в адміністративному та кримінальному законодавствах.

Нині в Україні поки що не розроблена концепція теоретичних засад розвитку окремих галузей права. Це стосується й інформаційного права. Як сукупність правових норм система права не співпадає із системою законодавства. Так, інформаційне право на відміну від інформаційного законодавства, як системи нормативно-правових актів, що регулюють інформаційно-правові відносини, включає різні інформаційно-правові норми, у тому числі норми права, що містяться в актах інформаційного законодавства, а також і норми права, що входять до складу нормативно-правових актів джерел інших галузей законодавства, зокрема адміністративного та цивільного.

Виокремлення галузі права в системі права має ґрунтуватися на певних критеріях. Зазвичай такими критеріями називають предмет (матеріальний критерій) і метод (юридичний критерій) правового регулювання [14, с. 239].

Загальновизнано, що предметом правового регулювання є суспільні відносини, на які спрямовує свій регулюючий вплив право. Предметом правового регулювання є найбільш важливі та суспільно-значимі відносини, які потребують визначення у якості загальних норм, певних правил.

Метод правового регулювання – це система притаманних для тієї чи іншої галузі права юридично значимих засобів та інструментів, за допомогою яких здійснюється вплив на поведінку суб'єктів права, приводиться в дію правова норма. Метод правового регулювання має свою структуру: встановлення меж регульованих відносин, ухвалення відповідних нормативно-правових актів, що регулюють поведінку суб'єктів права, наділення учасників суспільних відносин правоздатністю та дієздатністю, визначення меж відповідальності за порушення цих установлень [15, с. 235].

Методи правового регулювання інформаційних відносин реалізуються через характер правових норм. Вони можуть бути імперативними, тобто вимагають від сторін правовідносин належної поведінки (норми-приписи), або можуть забороняти діяти певним чином (норми-заборони). В системі інформаційного права імперативний метод використовується для встановлення відповідних обов'язків суб'єктів владних повноважень, обов'язків розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, порядку реалізації права на доступ до інформації, врегулювання діяльності в сфері телекомунікації тощо.

Норми інформаційного права можуть мати й диспозитивний характер, тобто надавати суб'єктам правовідносин певну волю дій зі встановлених взаємних прав і обов'язків (норми, що дозволяють) або пропонувати кілька варіантів поведінки (рекомендаційні норми). Диспозитивний метод як можливість суб'єктів вибрати

варіанти поведінки у межах, встановлених чи не заборонених правом, більше властивий для цивільного права, міжнародного приватного права, господарського права. У системі інформаційного права диспозитивний метод є менш поширеним і використовується, наприклад, у правовому регулюванні договорів про надання інформаційних послуг, про створення і розповсюдження реклами тощо.

Таким чином, метод правового регулювання інформаційного права можливо і необхідно досліджувати, не ставлячи його в залежність від пошуків підстав класифікаційної основи в побудові системи права. Передусім необхідно виявити основні властивості загального методу правового регулювання, оскільки їх дія поширюється на будь-яку галузь права, в тому числі і на метод правового регулювання інформаційних правовідносин. Для цього слід визначитися з тим, що є носієм цих властивостей. Таким носієм властивостей загального методу правового регулювання є правова норма, причому загальна правова норма, яка була б відірвана від конкретних суспільних відносин, і яка покликана регулювати їх, тобто така, що є лише дефініцією і визначена загальною теорією права.

Автор підтримує точку зору, що традиційного використання предмету і методу правового регулювання як критеріїв для розмежування структури права на галузі та визначення достатності віднесення правового масиву до сформованої галузі права недостатньо. Цей критерій, який добре спрацьовує у сфері цивільного і кримінального права, не може штучно застосовуватись при характеристиці усіх галузей права. Особливо це стосується нових галузей права – ядерного, екологічного, інформаційного та інших, де врахування їх правових режимів має особливо велике значення [16; 17, с. 260-261]. До уваги також треба брати і принципи права. Принципами права вважають його основні начала, вихідні положення та ідеї, які є універсальними та визначають особливості формування, розвитку та функціонування права, а також зміст і особливості правового регулювання.

Принципи права поділяють на політичні, ідеологічні, морально-етичні, релігійні, соціальні, економічні та юридичні. У залежності від їх ролі у формуванні права принципи права поділяються на загально-правові (загально-юридичні), міжгалузеві та галузеві. В числі загально-правових принципів назвемо принцип пріоритету природних прав людини в системі права, принцип рівності усіх громадян перед законом, демократизму, справедливості, принцип юридичної відповідальності, верховенства права. Навіть серед загально-правових принципів принцип поділу права на публічне і приватне право є першим свідченням того, що в основі поділу права на галузі і підгалузі має лежати не тільки предмет і метод правового регулювання, але й принципи права. Якщо міжгалузеві принципи права проявляються у кількох галузях права, то галузеві є властивими для даної галузі права [17]. Так, спеціальними принципами для галузі інформаційного права є: відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя; прозорість та відкритість діяльності суб'єктів владних повноважень тощо.

Крім того, в сучасній українській правовій системі формується “правовий ґрунт” для сприйняття дуалізму в розумінні основоположних принципів права. На думку С.П. Погребняка [18, с. 60] певний крок до визнання основоположних принципів права самостійним джерелом права зроблений Конституційним Судом України. Так, у рішенні від 02.11.04 р. № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м'якого покарання Суд зауважив, що одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується

лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Усі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою отримала відображення в Конституції України [19].

Таким чином, можна говорити, що принципи інформаційного права можуть розглядатися як один з таких соціальних регуляторів, що легітимований суспільством, зумовлений історично досягнутим культурним рівнем інформаційного суспільства та відповідає ідеї права, тобто як один з елементів права. Особливо з огляду на те, що в повній мірі мораль не може взяти на себе обов'язок та відповідальність за врегулювання зазначених інформаційних відносин, таким регулятором повинно стати інформаційне право, спрямоване на якісне та ефективне регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері.

Таким чином, з'ясування предмету і методів правового регулювання, а також принципів інформаційного права визначає шляхи та особливості формування галузі законодавства, результатом розвитку якого, як правило, є створення галузі права. У той же час існуючі підходи до визначення теоретичних основ інформаційного права є нічим іншим як різними напрямками конкретизації змісту останнього та проявляють узагальнену (і єдину) сутність інформаційного права. Різноманітні формулювання інформаційного права завдяки його об'єктивним властивостям виражають в цілому природу, зміст і специфіку інформаційного права, закріплюють розуміння інформаційного права як окремої галузі, відмінної від інших галузей. Втім як зазначені об'єктивні властивості, так і підвалини сутності інформаційного права відокремлюють дефініцію інформаційного права від інформаційного законодавства, тобто не залежать від волі законодавця, а історично та логічно йому передують.

Потрібно також зазначити, що закон (те, що встановлюється як “право”) може як відповідати, так і суперечити праву, бути формою нормативної конкретизації окремих його положень. Свідченням цьому є тривалі дискусії довкола дефініції інформації, зокрема, різні тлумачення останньої у юридичній літературі та у нормативно-правових актах. В даному випадку доречно згадати тезу, що тільки як форма вираження права закон набуває ознак правового явища [20, с. 37]. Тільки завдяки таким нормативним актам, котрі будуть врахувати науково-теоретичні розробки, інформаційне законодавство отримає державно-владне загальнообов'язкове визнання і захист, отримає законну силу. Лише будучи формою вираження об'єктивно обумовлених атрибутів інформаційного права, закон набуде властивостей правового закону. Адже правовий закон це і є право (з усіма його необхідними прикметами), що набуло офіційної форми визнання, конкретизації і захисту, тобто – законної сили.

З позиції визнання правової природи і сутності закону, зрозуміло, що загальнообов'язковий характер має тільки правовий закон. Можливість зловживання поняттям права і формою закону в дійсності не знецінює роль та значення закону як правового за своєю природою явища, як необхідну загальнообов'язкову форму вираження і дії інформаційного права щодо захисту інформаційних прав громадян, насамперед стосовно доступності інформації, захисту інформації про особу, підтримки демократичних інститутів та мінімізації ризику “інформаційної нерівності” тощо. Завдання науковців на сучасному етапі розвитку інформаційного права саме і полягає у тому, щоб тільки праву надавалась законна сила і разом з тим щоб закон був завжди і тільки правовим.

В контексті розрізнення і співвідношення права і закону загальнообов'язковість закону обумовлена його правовою природою і є наслідком загальної значимості об'єктивних властивостей права, показником соціальної потреби і необхідності владного дотримання, конкретизації і захисту принципу і вимог права у відповідних нормативно-правових актах, що регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері.

Основна відмінність між вихідними формулюваннями інформаційного права, що фіксують його об'єктивні властивості, і цим додатковим визначенням полягає в тому, що об'єктивні властивості інформаційного права не залежать від волі законодавця, тоді як загальнообов'язковість правового закону, залежить і від волі законодавця (від офіційно-владного опосередкування між вимогами права і формою їх конкретного законодавчого вираження, від владних оцінок і рішень), і від ряду об'єктивних умов (ступеня розвитку інформаційного суспільства, наявності умов, об'єктивно необхідних для появи і дії правових законів і т. д.).

Відносно інформаційного права в його співвідношенні із законом всі названі визначення права мають субстанціональне (змістовне) значення, розкривають різні аспекти сутності правового закону і, отже, входять в його загальне (і єдине) поняття. Саме тому, говорячи про систему понять і уявлень про інформаційне право і відповідні дефініції, варто мати на увазі правовий закон. Важливо, що ці дефініції виконують своє основне призначення, включаючи в загальне поняття інформаційного права змістовні характеристики інформаційного права і в його розрізненні із законом, і в його збіг із законом.

Оскільки сучасний розвиток інформаційного права забезпечується у першу чергу в результаті правотворчої діяльності держави, варто проаналізувати проблеми розвитку інформаційного законодавства. Оскільки співвідношення галузі інформаційного права і галузі інформаційного законодавства істотно впливає на правотворчу практику та часто диктує особливості розвитку галузі інформаційного права.

Основою інформаційного законодавства є інформаційне право. Під інформаційним законодавством варто розуміти комплексну галузь законодавства, що регулює інформаційні відносини – суспільні відносини в інформаційній сфері, та має своєю метою створення і збереження правопорядку в інформаційній сфері як гарантії реалізації конституційного права кожної людини на інформацію. Ще однією об'єктивною передумовою важливості унормування інформаційного права є виникнення інформаційних загроз людині, суспільству та державі. Для досягнення такої мети інформаційним законодавством висувуються конкретизовані цілі і ставиться ряд спеціальних завдань, які формулюються, як правило, на рівні конкретних законодавчих актів. Чинне інформаційне законодавство України значною мірою оновлене впродовж останніх років і процес цей триває. Домінуючою ознакою цього процесу останнім часом є створення цілісного та диференційованого правового механізму забезпечення інформаційної безпеки як держави, так і людини, і суспільства.

На сучасному етапі інформаційне законодавство України продовжує розвиватись з урахуванням загальних принципів, визначених у Конституції України та базуватися на принципах свободи створення, отримання, використання та розповсюдження інформації; об'єктивності, достовірності, повноти і точності інформації; гармонізації інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній діяльності; обов'язковості публікації інформації, яка має важливе суспільне значення; обмеження доступу до інформації виключно на підставі закону; мінімізації негативного інформаційного впливу та негативних наслідків функціонування інформаційно-комунікаційних технологій; недопущення незаконного розповсюдження, використання і порушення цілісності

інформації; гармонізації інформаційного законодавства та всієї системи вітчизняного законодавства.

Таким чином, розвиток законодавства виступає способом і формою розвитку права. Становлення галузі законодавства є однією із найважливіших умов формування галузі інформаційного права.

Тривалий час в Україні відбуваються реформаційні процеси, що охопили всі сфери суспільного життя. Значних видозмін зазнали й суспільні відносини в інформаційній сфері. Незважаючи на прийняття чисельних нормативно-правових актів, закріплені в них положення ефективно не функціонують, свідченням чому є наявні загрози інформаційній безпеці, маніпулювання свідомістю людей, порушення прав громадян в інформаційній сфері, значні труднощі у реалізації політики з впровадження електронного урядування, що тільки підсилює корупційні схеми при одержанні дозволів, узгоджень та інших документів. Виникає нагальна потреба розробки стандартів даних та інформаційних ресурсів, технологій формування, зберігання та передачі даних, алгоритмів обробки та аналізу інформації та прийняття управлінських рішень.

На жаль, інтегрованої системи повноважень центральних органів виконавчої влади у важливіших завданнях з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері інформатизації, розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування не сформовано. Існування відокремлених нормативно-правових актів щодо проведення стратегічних реформ це не компенсує. Ситуацію погіршує видання численних актів, які формують сукупність різнопланових завдань у стратегічних сферах реформування, що мають різне значення та часто не підкріплені ані організаційно, ані ресурсами. Актуальним вбачається модернізація державних органів за напрямком узагальнення та об'єднання інформаційних ресурсів в єдину сукупність стратегічних пріоритетних напрямів, забезпечення чіткої системи державного управління. Важливу роль у врегулюванні таких інформаційних процесів покликане відіграти право, яке має можливість впливати на хід названих процесів безпосередньо, підтримуючи найбільш актуальні та доцільні суспільні відносини.

В свою чергу, розвиток української правової системи, визнання пріоритету прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері, активне становлення, включення у глобальний світовий інформаційний простір національної інформаційної сфери потребує чергових досліджень щодо розуміння правових понять та інститутів, пов'язаних з розвитком інформаційного суспільства в Україні. У центрі ж правового регулювання опиняються життєво важливі інтереси України в інформаційній сфері; реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці України; пріоритети державної політики у сфері інформаційної безпеки; основні напрями діяльності держави у сфері забезпечення інформаційної безпеки; об'єкти інформаційної безпеки і суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки та їх основні функції; засади міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки; відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері тощо.

Особливістю сучасного етапу розвитку вітчизняного інформаційного права є збільшення в ньому питомої ваги правових норм, що забезпечують захист національного інформаційного простору, а також інформаційної безпеки людини і громадянина, суспільства і держави. Особливо з урахуванням масованого і агресивного інформаційного наступу російської пропаганди, яка всупереч європейським стандартам у сфері діяльності засобів масової інформації намагалася розпалювати в Україні міжнародну ворожнечу та сепаратистські настрої, посягала на державний суверенітет і територіальну цілісність України.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Інформаційне право, як комплексна галузь, включає норми різних галузей права, які регулюють відносини щодо обігу інформації, використання інформаційних ресурсів та функціонування інформаційної інфраструктури та відображають інформаційну політику держави. Це комплексна галузь права, яка об'єднує правові норми, що регулюють різноманітні відносини у інформаційній сфері, реалізується у тісному взаємозв'язку з іншими галузями права.

Таким чином, вбачається необхідним подальше опрацювання системи понять і уявлень, які властиві теперішньому періодові розвитку науки інформаційного права, що має визначати: оптимальне визначення суспільних відносин щодо інформації, які утворюють предмет інформаційного права; оптимальне використання доступних для інформаційного права методів регулювання відносин; визначення оптимального кола об'єктів інформаційних відносин, регульованих нормами права; оптимальну реалізацію підходів до регулювання інформаційних відносин в залежності від об'єкта таких відносин – інтегрованого та диференційованого; розвиток системи інформаційного законодавства з урахуванням потреб інформаційного суспільства; оптимальне врегулювання інформаційних відносин з приводу оптимального кола об'єктів; використання всіх доступних правових засобів і заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства та держави та ін., втілення в життя комплексного, всебічного підходу до правового регулювання інформаційних відносин передбачає максимальне використання доктрини інформаційного права, що, з одного боку, забезпечить наукову обґрунтованість існування галузі інформаційного права, а з іншого, – неминуче забезпечить ефективність дії норм інформаційного права, що є його найважливішою умовою. Перш за все, зазначені загальнотеоретичні основи мають слугувати науковим підґрунтям діяльності суб'єктів інформаційного права, які займаються нормотворчою, в тому числі законодавчою, діяльністю.

Використана література

1. Мельник Р.С. Система адміністративного права України : дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.07 / Роман Сергійович Мельник. – Х., 2010. – 415 с.
2. Новгородцев П.И. Историческая школа юристов / П.И. Новгородцев. – М., 1999.
3. Нерсесянц В.С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства / В.С. Нерсесянц. – М., 1998.
4. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р // Урядовий кур'єр від 13.06.13 р. № 105.
5. Беляков К. І. Організаційно-правове та наукове забезпечення інформатизації в Україні: проблеми теорії та практики : дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.07. – К., 2009. – 419 с.
6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.03 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
9. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.11 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
10. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України від 09.01.07 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

11. Про захист прав споживачів : Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.

12. Про безпечність та якість харчових продуктів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 19. – Ст. 98.

13. Панова І.В. Щодо предмета інформаційного права // Європейські перспективи : науково-практичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 82-87.

14. Скакун О.Ф. Теория государства и права : учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков : Консул, 2000. – 704 с.

15. Общая теория государства и права : академический курс : в 2-х т. – Т. 2. Теория права ; под ред. проф. М.Н. Марченко. – М. : Издательство “Зерцало”, 1998. – 622 с.

16. Костицький В.В. До питання про розвиток системи права та критерії його поділу на галузі (на прикладі екологічного й повітряного права). – Режим доступу : [//www.kostytsky.com.ua/upload/doc/sprava.pdf](http://www.kostytsky.com.ua/upload/doc/sprava.pdf)

17. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів 3-14 юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Богачова та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. – Харків : Право, 2002. – 432 с.

18. Погребняк С.П. Основоположні принципи права : дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : 12.00.01 / Станіслав Петрович Погребняк ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2009. – 433 с.

19. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.04 р. № 15-рп/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – Ст. 2975.

20. Нерсесянц В.С. Философия права : учебник для вузов / В.С. Нерсесянц. – М. : Издательская группа ИНФРА, 1997. – 652 с.

~~~~~ * * * ~~~~~